

Signalering.

Signaleringsinstrumenten bij (hoog)begaafde kinderen in groep 1 en 2.

- informatie van de ouders bij een intakegesprek
- observaties/ inschatting van de leerkracht
 1. HIBKOV-II (observatiemethode)
 2. SI-BEL -SI-DI (Eduforce / GCO Fryslan)
 3. een opsomming van kenmerken voor een observatie uit de brochure "help een hoogbegaafd kind" (Pharos)
 4. een menstekening (binnen de eerste 4 schoolweken laten maken)
- informatie over prestaties van de leerling
 1. CITO-toetsen
 2. GSO- (Groninger School Onderzoek)
 3. piramidetechniek (subjectief, maar goed voor een snelle inventarisatie)

Signaleringsinstrumenten bij (hoog)begaafde kinderen in groep 3 en hoger.

- gesprek met de ouders
- observeren aan de hand van een kenmerkenlijst (ook een voor onderpresteerders)
- SI-BEL / SI-DI
- Informatie uit het leerlingvolgsysteem
- Schoolvragenlijst - de SVL
- Piramidetechniek (subjectief, maar goed voor een snelle inventarisatie)

Signaleren van een ontwikkelingsvoorsprong

Bij kleuters spreekt men nog niet van hoogbegaafdheid, maar van een ontwikkelingsvoorsprong. Waarom kan men dan nog niet van hoogbegaafdheid spreken?

- Dit is pas vanaf 8-jarige leeftijd betrouwbaar te testen.
- Een kleuter ontwikkelt zich sprongsgewijs.
- De ontwikkeling is afhankelijk van zijn directe omgeving.

Het is erg belangrijk, dat men vroegtijdig signaleert of een leerling een ontwikkelingsvoorsprong heeft. Welke factoren kunnen hierbij van belang zijn?

- Algemeen:

- intense betrokkenheid
- "diep" denken (bijv. over leven en dood)
- empathisch vermogen (zich goed kunnen inleven in de situatie van een ander)
- kennishonger
- logisch denken
- creërend vermogen
- fantasierijk
- aanpassingsvermogen (hierdoor kan al op jonge leeftijd het onderpresteren ontstaan)
- meer geïnteresseerd in cijfers en letters
- sterk geheugen
- gevoel voor humor

- spraak - taalontwikkeling:

- spreekt duidelijk en heeft een goede zinsbouw.
- heeft een grote woordenschat.
- gebruikt veel moeilijke woorden.
- heeft een goed geheugen.
- heeft een brede belangstelling.
- vertelt veel in de groep op een ontspannen manier.
- reageert op andere leerlingen.
- kan verhalen goed weergeven.
- legt de goede verbanden

- sociale - emotionele ontwikkeling:

- speelt goed met leeftijdgenoten, maar trekt ook veel met oudere kinderen
- neemt initiatief
- open naar de leerkracht
- zelfstandig
- kan goed samenspelen
- perfectionistisch

- werkhouding:

- begrijpt opdrachten snel
- een hoog werktempo
- is gemotiveerd
- kijkt kritisch naar zijn eigen prestaties
- heeft een grote spanningsboog
- stelt eisen aan zichzelf
- is teleurgesteld als iets niet lukt zoals hij het wil

Onderpresteerders.

Onderpresteren is te omschrijven als een verschil tussen de schoolprestaties van het kind en de prestaties, die op grond van zijn werkelijke capaciteiten verwacht zouden mogen worden.

Als een kind langdurig onder zijn niveau wordt aangesproken, kan dit tot gevolg hebben, dat het kind zijn motivatie om te leren verliest en zich niet langer inspant bij het uitvoeren van taken, met als gevolg onderpresteren.

Het onderwijsaanbod op de meeste scholen maakt dat (hoog)begaafde kinderen eigenlijk voortdurend onder hun eigen niveau presteren. Wanneer deze situatie lang voortduurt, kan dit ertoe leiden dat de kinderen uiteindelijk zelfs onder het niveau van de groep gaan presteren.

Twee vormen van onderpresteren.

De meeste onderpresteerders doen dat op een manier, die het minst opvalt, zij passen zich aan het klassengemiddelde aan. Bij een hoger klassengemiddelde presteren zij nog redelijk goed. Bij een laag klassengemiddelde presteren zij zwaar onder hun niveau.

- Bij de relatieve vorm van onderpresteren functioneert het kind boven het klassengemiddelde, maar toch onder zijn eigen niveau. Deze kinderen zal men niet gauw een onderpresteerder noemen, want ze behoren immers bij de besten van de klas.
- De absolute onderpresteerder. Het kind gaat onder het klassengemiddelde presteren. Toch heeft dit kind, relatief gezien, nog de meeste kans om "ontdekt" te worden. Bij deze kinderen zie je vaak een grote discrepantie tussen het mondelinge en schriftelijke taalgebruik. De ouders hebben het idee, dat hun kind op school veel beter zou kunnen presteren, dan dat het doet. Naarmate het kind langer op school is, kunnen de matige resultaten vergezeld gaan van gedragsproblemen. Het kind kan zich in de klas als stoorzender gaan gedragen.

Checklist voor onderpresteerders.

Een goed hulpmiddel bij de signalering van onderpresteerders is een specifieke checklist voor onderpresteerders. Er worden een aantal kenmerken genoemd, die typerend zijn voor deze leerlingen. Hoe meer kenmerken aan een leerling toegekend kunnen worden, des te groter is de kans, dat de leerkracht te maken heeft met een onderpresterende leerling.

POSITIEF	
	1. begrijpt en onthoudt moeilijke informatie wanneer het wel geïnteresseerd is
	2. leest veel of verzamelt in zijn vrije tijd op andere manieren veel informatie
	3. presteert significant beter op mondelinge dan op schriftelijke overhoringen
	4. kent veel feiten en heeft een grote algemene ontwikkeling
	5. komt goed uit de verf bij individueel onderwijs op maat
	6. is creatief en heeft een levendige verbeelding
	7. ontwikkelt thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten
	8. heeft een brede belangstelling en vindt het leuk om dingen te onderzoeken
	9. is gevoelig
NEGATIEF	
	1. presteert op school redelijk tot slecht (soms alleen onder het eigen niveau)
	2. heeft zijn huiswerk niet af of slecht gemaakt
	3. is vaak ontevreden over zijn eigen prestaties
	4. heeft een hekel aan automatiseren
	5. vermijdt nieuwe leeractiviteiten uit angst om te mislukken
	6. heeft minderwaardigheidsgevoelens, kan wantrouwend of onverschillig zijn
	7. doet niet graag mee aan groepsactiviteiten, heeft het gevoel dat niemand hem mag
	8. doelen worden door het kind te hoog gekozen zodat falen hieraan geweten kan worden
	9. is snel afgeleid en impulsief
	10. staat afwijzend of onverschillig tegenover de school
	11. wil niet geholpen worden, wil zelfstandig zijn
	12. neemt geen verantwoordelijkheid voor zijn eigen daden of wijt mislukken aan anderen
	13. verzet zich tegen autoriteit

* bron: Nelissen&Span.